

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1936 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 1 lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 17 januari 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 26, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av § 1 lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.

Härigenom förordnas, att § 1 lagen den 6 juni 1925 angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

§ 1.

Den, som driver mejerirörelse, må ej från mejeriet försälja eller eljest till annan utlämna mjölk eller kärnmjölk, som icke uppvärmts i enlighet med av Konungen meddelade föreskrifter, med mindre av omständigheterna framgår, att mjölken icke skall användas till kreatursföda. Ej heller må han själv till kreatursföda använda mjölk eller kärnmjölk, som icke uppvärmts på sätt nu nämnts.

Konungen äger — — — även vassla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I § 1 första stycket *lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.*, den s. k. pastöriseringslagen, föreskrives, att den som driver mejerirörelse ej må från mejeriet till kreatursföda försälja eller eljest för dylikt ändamål till annan utlämna mjölk eller kärnmjölk, som icke uppvärmts till minst 80 grader Celsius. Där förhållandena sådant påkalla äger, enligt vad i andra stycket av samma paragraf stadgas, Konungen förordna, att vad nyss sagts skall gälla även vassla. Jämlikt § 2 är den som driver mejerirörelse vidare pliktig tillse, att vid separering av mjölken uppkommande slam, som avsätter sig å centrifugens inre väggar och delar, dagligen vid centrifugens rengöring avlägsnas och brännes. Enligt § 3 skall för den händelse stadgad uppvärmning tillfälligtvis icke kunnat ske vid varans utlämnande mottagaren skriftligen underrättas därom. I §§ 4—7 upptagas bestämmelser om straffpåföljd, åtal och förvandling av böter. Härutinnan stadgas bland annat, att överträdelse av lagen straffas med böter från och med 10 till och med 200 kronor. Jämlikt § 8 äger Konungen att efter prövning i varje särskilt fall och i den utsträckning, som kan finnas erforderligt, medgiva undantag från det i första stycket av § 1 upptagna stadgandet. Konungen äger ock, enligt vad i § 9 sägs, meddela föreskrifter om anordnandet av tillsyn å efterlevnaden av lagen och om bestridande av kostnaderna för tillsynen. Slutligen skall enligt stadgande i § 10 lagen icke tillämpas inom Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, med mindre Konungen på grund av särskilda förhållanden förordnar om lagens tillämpning inom ett eller flera av dessa län. — Genom kungörelse den 23 oktober 1925 (nr 437) har Kungl. Maj:t lämnat särskilda föreskrifter för tillsyn å efterlevnaden av lagen. Genom Kungl. Maj:ts brev den 11 maj 1934 har med stöd av § 10 i lagen förordnats, att densamma från och med den 1 juli 1934 skall äga tillämpning inom Kopparbergs län.

Under de senare åren hava vid upprepade tillfällen förslag framkommit till ändring i pastöriseringslagen. Dylika förslag hava sålunda avgivits den 8 maj 1929 av svenska mejerikonsulentföreningen, den 30 januari 1931 av den s. k. mul- och klövsjukekommissionen i Skåne, den 9 april 1931 av Kronobergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, den 8 maj 1931 av de s. k. nötkreaturstuberkulossakkunniga samt den 20 februari 1935 av medicinalstyrelsen. Över förslagen hava yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och korporationer.

Svenska mejerikonsulentföreningens förslag avser sådan förändring i pastöriseringslagen, att s. k. långtidspastörisering, d. v. s. mjölkens upphettning till 63 grader under 30 minuter, upptages såsom tillåten pastöriseringsmetod vid sidan av den för närvarande i lagen angivna högpastöriseringsmetoden, enligt vilken mjölken momentant upphettas till minst 80 grader.

Mul- och klövsjukekommissionens förslag går ut på *dels* att föreskriften i pastöriseringslagen om uppvärmning till minst 80 grader av mjölk m. m., som utlämnas till kreatursföda, vilken föreskrift nu endast gäller, då varan utlämnas till annan person, skulle gälla för såväl mejeri som ysteri beträffande all till kreatursföda avsedd mjölk och kärnmjök samt, där Konungen så förordnade, även vassla, *dels ock* att även den skulle straffas, som med vetskap om att från mejeri utlämnad dylik vara icke blivit uppvärmd till minst 80 grader, likväl använde den till kreatursföda.

Kronobergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskotts förslag avser sådan ändring i pastöriseringslagen, att densamma skall bliva tillämplig på en var, som till kreatursföda försäljer eller eljest för dylikt ändamål till annan utlämnar mjölk, oavsett om rörelsen kan betecknas såsom mejeridrift eller ej.

Nötkreaturstuberkulossakkunnigas förslag innefattar i huvudsak följande ändringar i den nu gällande pastöriseringslagen. Första stycket av § 1 skulle erhålla sådan lydelse, att däri upptoges förbud för den, som dreve mejerirörelse, att till kreatursföda försälja eller eljest för dylikt ändamål utlämna eller begagna mjölk eller kärnmjök, som icke uppvärmts till minst 80 grader under så lång tid att den vid provning hölle det s. k. pastöriseringsprovet (Storchska reaktionen). Beträffande § 3 förordades, att paragrafen borde få den avfattning, att då uppvärmning undantagsvis på grund av förhållanden, som ej kunde läggas mejeriidkaren till last, icke skett, mottagaren skulle vid varans utlämnande därom skriftligen underrättas. Vidare föreslogs i § 4 en höjning av minimum för bötesstraffet från 10 till 50 kronor. Slutligen förordades att i § 8 skulle upptagas en bestämmelse, som berättigade Kungl. Maj:t att i den utsträckning och på de villkor, som funnes erforderliga, medgiva användandet av långtidspastörisering eller annan upphettningsslagmetod i stället för den i § 1 stadgade.

Medicinalstyrelsens förslag innebär i huvudsak följande. Föreskriften i § 1 första stycket, att mjölk eller kärnmjök, som ej uppvärmts till minst 80 grader Celsius, ej finge från mejeri försäljas eller utlämnas, skulle ändras sålunda, att densamma finge det innehåll, att mjölk eller kärnmjök, som icke uppvärmts på sätt Konungen föreskrivit, ej skulle få till annan från mejeri säljas eller utlämnas. En dylik ändring torde, enligt vad medicinalstyrelsen vidare anfört, medföra, att § 8 pastöriseringslagen kunde utgå. Slutligen borde i § 2 upptagas en föreskrift av innehåll, att den som dreve mejerirörelse skulle vara pliktig att tillse, att kärl, i vilket mjölk eller kärnmjök skulle transporteras från mejeriet, vid varans påfyllning vore invändigt omsorgsfullt rengjort genom sköljning och efterföljande behandling medelst ånga, kokhett vatten eller desinfektionslösning.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Av den förebragta utredningen torde framgå, att den hittills använda me-

toden — det s. k. Storchska pastöriseringsprovet — för undersökning huruvida mjölk, som pastöriserats, därvid uppvärmts i enlighet med pastöriseringslagens föreskrift till minst 80 grader Celsius icke längre kan anses helt tillförlitlig. Detta har, såsom utredningen ock giver vid handen, haft till följd, att någon effektiv kontroll över efterlevnaden av pastöriseringslagen icke längre är möjlig. En ändring av lagen för möjliggörande av sådan kontroll är därför påkallad. Såsom framgår av vad nötkreaturstuberkulossakkunniga och medicinalstyrelsen anfört torde en effektiv kontroll med tillhjälp av det Storchska provet stå att vinna, därest uppvärmning av den pastöriserade mjölken äger rum antingen till högre temperatur än 80 grader eller ock under viss längre tid. Emellertid lärer, enligt vad medicinalstyrelsen upplyst, även andra enklare utvägar för utövandet av kontroll över lagens efterlevnad komma att öppna sig i och med slutförandet av vissa för närvarande pågående arbeten på det mejeritekniska området. Med hänsyn härtill torde det icke vara ändamålsenligt att i lagen fastställa några närmare föreskrifter angående mjölkens uppvärmning. Den lämpligaste utvägen för ernående av det avsedda ändamålet torde vara att, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, i stället för nu gällande föreskrift i § 1 angående mjölkens uppvärmning till minst 80 grader Celsius intaga en bestämmelse varigenom det lämnas i Kungl. Maj:ts hand att meddela de föreskrifter, enligt vilka mjölkens uppvärmning skall äga rum. Jag förordar alltså, att en dylik ändring av lagen kommer till stånd. Lagändringen torde böra träda i kraft den 1 januari 1937.

I överensstämmelse med vad såväl mul- och klövsjukekommissionen som nötkreaturstuberkulossakkunniga anfört finner jag det förhållandet, att föreskriften i § 1 gäller endast mjölk, som från mejeri säljes eller utlämnas till annan, och icke mjölk, som av mejeri användes till utfodring av egna kreatur, innebära en brist i författningen, som synes hava bidragit till spridning av mul- och klövsjukan. Med hänsyn härtill anser jag, att en ändring av pastöriseringslagen i den av nämnda kommission och sakkunniga förordade riktning bör komma till stånd. Såsom i yttrandena framhållits skulle någon olägenhet för dem, som pastöriseringsplikten åvila, i allmänhet icke uppstå genom en dylik författningsändring, då de i de flesta fall torde vara försedda med erforderliga apparater för pastörisering. Skulle emellertid i något fall svårigheter yppa sig, kan Kungl. Maj:t, där så finnes erforderligt, jämlikt stadgandet i § 8 medgiva befrielse helt eller delvis från pastöriseringsskyldigheten. Att, såsom mul- och klövsjukekommissionen ifrågasatt, intaga föreskrift därom, att pastöriseringsplikten även skall åvila innehavare av ysteri, finner jag i likhet med nötkreaturstuberkulossakkunniga ej behöfligt, då begreppet mejerirörelse torde få anses innefatta jämväl osttillverkning.

Enligt nuvarande lydelse av § 1 torde det vid åtal för förseelse mot pastöriseringslagen åligga åklagaren att, i händelse av bestridande, visa, att mjölken varit avsedd till kreatursföda. Med den av svenska mejeriernas riksförening föreslagna lydelsen av paragrafen, enligt vilken försäljning eller utlämning av mjölk, som icke uppvärmts enligt lagens bestämmelser, ej skulle få ske

med mindre anledning till antagande funnes, att varan ej skulle användas till kreatursföda, komme bevisbördan att överflyttas på den åtalade. Då ifrågavarande förslag torde vara ägnat att på ett önskvärt sätt underlätta kontrollen över lagens efterlevnad, tillstyrker jag att den princip, som i förslaget kommit till uttryck, vinner beaktande vid avfattningen av paragrafen.

Övriga ändringsförslag kan jag däremot icke biträda. Ett genomförande av Kronobergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskotts förslag att utsträcka pastöriseringsplikten till envar, som till kreatursföda försäljer eller eljest utlämnar mjölk, skulle medföra betydligt ökade kostnader för övervakande av författningens efterlevnad, om en effektiv kontroll över huvudtaget bleve möjlig. Detsamma gäller i huvudsak svenska mejeriernas riksförenings förslag om utsträckande av pastöriseringsplikten till att omfatta förutom den, som driver mejerirörelse, envar, som idkar handel med mjölk. Genom den av mig nyss föreslagna utvidgningen av författningens tillämpning till att avse all till kreatursföda avsedd mjölk, som passerar genom ett mejeri, torde, såsom jämväl framgår av nötkreaturstuberkulossakkunnigas yttrande, ändamålet med lagen bliva tillfredsställande tillgodosett. Av anförda skäl kan jag icke heller förorda mul- och klövsjukekommissionens förslag om skyldighet för envar, som från mejeri mottager mjölk med vetskap att den icke uppvärmts till 80 grader, att, därest mjölken skall användas till kreatursföda, uppvärma densamma på angivet sätt.

Vad angår det av medicinalstyrelsen föreslagna stadgandet i § 2 om rengöring av transportkärl torde dess genomförande, såsom 1933 års mjölk- och mejeriutredning påpekat, komma att bliva allför betungande för mejerierna. En begränsning av förslaget omfattning, på sätt utredningen ifrågasatt, torde å andra sidan medföra, att detsamma bleve utan verklig betydelse. Det med förslaget avsedda ändamålet lär kunna nås utan lagstiftningsåtgärder genom frivilliga överenskommelser mellan de av frågan intresserade parterna. Med hänsyn härtill torde någon bestämmelse i ämnet icke böra upptagas i lagen.

Icke heller synes det av nötkreaturstuberkulossakkunniga väckta förslaget om ändring av § 3 böra bifallas. En dylik ändring torde nämligen på sätt i vissa yttranden påpekats kunna giva anledning till en icke önskad begränsning av den i paragrafen stadgade underrättelseplikten.

Beträffande vidare den av nötkreaturstuberkulossakkunniga förordade höjningen av bötesminimum i § 4 synes densamma mindre lämplig. Bötesskalan skulle härigenom bliva alltför snäv. I stor utsträckning torde nämligen överträdelse av ifrågavarande författning äga rum icke med uppsåt eller på grund av slarv utan till följd av att de maskinella anordningarna för pastöriseringen icke fungerat tillfredsställande. Att i dylika fall domstolarna alltid skola vara bundna av ett så högt bötesminimum som 50 kronor torde icke vara tillfredsställande. Förslaget har ock avstyrkts i samtliga däröver avgivna yttranden.

Slutligen förordar jag, att, oaktat den av mig tillstyrkta ändrade avfattningen av § 1, bestämmelsen i § 8 om rätt för Kungl. Maj:t att medgiva undan-

tag från tillämpningen av stadgandet i förstnämnda paragraf bibehålles i lagen. Att, såsom nötkreaturstuberkulossakkunniga ifrågasatt, upptaga ett särskilt stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att medgiva användande av långtidspastöriseringsmetoden, synes däremot ej erforderligt. En dylik befohgenhet lärer även därförutan komma att förefinnas.

I överensstämmelse med vad sålunda tillstyrkts har inom jordbruksdepartementet utarbetats ett förslag till lag om ändrad lydelse av § 1 lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. Om förslaget vinner statsmakternas gillande, torde jag få sedermera förelägga Kungl. Maj:t förslag till dels erforderliga föreskrifter rörande pastöriseringsförfarandet, dels därav föranledda ändringar i de särskilda föreskrifterna för tillsyn å efterlevnaden av pastöriseringslagen.»

Utskottet.

Utskottet finner de av Kungl. Maj:t föreslagna ändringarna i den s. k. pastöriseringslagen vara betingade av utvecklingen inom mejerihanteringen och ändamålsenligt avvägda. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 11 februari 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtandet nr 16.